

בבית דין הקונגרס

לפני: משה לנדוי, אב בית-הדין
ד"ר דוד מרץ, מ"מ אב בית-הדין
יעקב יצחק, מ"מ אב בית-הדין

ה ח ל ט ה

ביום 4.1.76 פנה יו"ר נשיאות הוועד הפועל הציוני בשם הנשיאות אל
אב בית-דין הקונגרס בבקשה שבית-הדין יפרט, בהתאם לסעיף 49(א) פסקא 1(א) של חוקת
ההסתדרות הציונית העולמית, את סעיף 49 של החוקת, שזה לשונו:

"אם בתקופה שבין קונגרס לקונגרס יחפזה מאיזו סיבה שהיא
מקומו של יו"ר ההנהלה, יבחר הוועד הפועל הקרוב יו"ר
חדש מקרב חברי ההנהלה. עד בחירתו ימלא תפקיד היו"ר
אחד מחברי ההנהלה, שייבחר על ידיהם ברוב קולות."

מקומו של יו"ר ההנהלה התפנה עקב פטירתו של מנחם ספייר ז"ל, ועל סדר
היום של המושב הנוכחי של הוועד הפועל, שהוא המושב הראשון לאחר פטירתו,
הועמד סעיף "בחירת יו"ר ההנהלה הציונית", לשיבת במוצאי היום הזה, 6.1.76.
לפי אותו סדר יום עומד המושב להשתיים ביום 8.1.76. שאלה הפרשנות שבית-הדין
נתבקש להכריע בה, נוסחה במכתב הנ"ל של יו"ר נשיאות הוועד הפועל בא"ל אלה:

"ייתכן שבמושב הוועד הפועל הציוני שנפתח היום יוצע כי
המושב יחולק לשתי ישיבות, אחת בשבוע זה והשנייה בעוד
חודשים מספר וכי יו"ר ההנהלה ייבחר, לא כעת בישיבה
הראשונה אלא בישיבת השנייה, כנראה בקיץ."

...
לנשיאות עניין בהתברר השאלה אם סעיף 49 של החוקת... מרשה
לוועד הפועל לקבל החלטה על חלוקת המושב לשתי ישיבות ועל
דחיית בחירת יו"ר ההנהלה לשיבת השנייה, בעוד כמה חודשים..."

נבית הנשיאות של הוועד הפועל באה על פי מכתב של פרקליט ההסתדרות
הציונית, גם הוא מיום 4.1.76, ואליו מצורפים שני מכתבים, של עורך-הדין
י. דוטנשטרייך (מיום 19.12.75) וא. גיצלטר (מיום 2.1.76), המסבירים את
דעתם כי החזק דחיית המושב מושבו של הוועד הפועל לשם בחירתו של יו"ר ההנהלה
לתאריך אחר ושהחלטה על כך טעונה רק ברוב רגיל, בחיובה החלטת בענין סוצדורלי.

לשם בירור הבקשה הזאת הרכיב אב בית-הדין מרחב של שלושה שופטים, בהסכמת כל הנוגעים בדבר (ראה סעיף 50 פסקא ו(א) של החוקה והקנה 6(ד) של הקנה בית-דין הקונגרס). בישיבת ספיימנו אמש הופיעו לפנינו הפרקליט, אשר לא נקט עכדה לגבי השאלה המשפטית, אך הצביע על קושי בקשר לבהירת יו"ר העצרת של הסוכנות היהודית, כפי שעוד יוזכר להלן; מר יצחק גבון, יו"ר נשיאות הוועד הפועל; מר משה ריבלין, בשם ההנהלה הציונית, אשר לא נקטה עמדה בנושא הדיון; מר מ. לייז ורחב ל' יוסף סטרנסקיין, בשם האיגוד העולמי של הציונים הכלליים, שביוזמתו באה פניה זו אל בית-הדין, ועורך-דין ד"ר ש. פלד ובר דב צמיר, בשם תנועת העבודה הציונית. מר משה קלר בהצגה מזכיר בית-הדין.

בפתח דברינו אנו מביעים את מודה רוחנו על כך שיוזמי המניה הזאת השתו את מנייתם עד כדי כך שבית-הדין לא היה יכול לשמור על המועדים הקבועים במקומותיו והיה נאלץ לבטל את ישיבתו באופן כהול.

סעיף 45 של החוקה העומד לדיון כבר צוטט לעיל. סעיף 36 של החוקה קובע לאמור:

"נשיאות הוועד הפועל רשאית להתלים ברוב של שני שלישים מחבריה, לאחר שמיעת ההנהלה, לדחות את מושב הוועד הפועל בגלל נסיבות מיוחדות ויוצאות מגדר הרגיל. על ההחלטה זו חלות הוראות סעיף 16, בשינויים המתוירים לפי הענין". (סעיף 16 הוא הסעיף הדין בדחיית הקונגרס, והוא מאכשר ערך לבית-דין הקונגרס על ההחלטה הדחיה).

על הארכת זמן המושב של הוועד הפועל חלה תקנה 8 של תקנות הוועד הפועל הציוני:

"להארכת זמן המושב לאחר פתיחתו דרושה החלטה, שבהקבלה בנוכחותם של לא פחות משני שלישים של חברי הוועד הפועל בעלי זכות הצבעה ברוב של שני שלישים מהנוכחים בעלי זכות הצבעה".

הננו טבורים שסעיף 36 של החוקה חל על דחיית מושב של הוועד הפועל לפני תחילת המושב בלבד. זאת אנו למדים מהטירה הספוכה הזאת לנשיאות הוועד הפועל. אילו דן סעיף זה גם בדחיית המושב אחרי התכנסותו, מתקבל על הדעת שהסככות היתה במשרת לוועד הפועל עצמו.

תקנה 8 של תקנות הוועד הפועל דנה בהארכת המושב. דעתנו היא שבהקבלה זו מדובר בהוספת ימי ישיבות או ישיבות לחושב מעבר לקבוע בסדר היום, ואף היא אינה מאפשרת את הפסקת המושב לפני הודעה, מעבר להפסקה סבירה לתן קצר. הוראה אחרת בדבר דחיית מושב של הוועד הפועל לא חצינו בחוקה ואף לא בתקנות. אף סעיף 36 של החוקה המאפשר סביעת הוראות לשעה חירום אינו חל על דחיית מושב של הוועד הפועל (ראה סעיף 36, סיפא, התקנה אל סעיף 16, ועיין בפסקא 3 לסעיף 16).

עורכי-הדין רוטנשטרייך וגיצלסטר חיוו דעתם שניתן לדחות את בחירת יו"ר ההנהלה לא בדרך דחיית המושב, אלא בדרך דחיית על ישיבות המושב. באופן שישיבה נוספת תתקיים בעוד כמה חודשים ובה ייבחר יו"ר ההנהלה. לדעה זו אין אנו מסכימים.

אכן, בסעיף 17, פסקא ו(ג) של תקנות הוועד הפועל נאמר כי הוועד הפועל רשאי להחליט "לדחות הצבעה על הצעה למועד אחר". אבל ההוראה המתייבת של סעיף 43 לחוקה, שהיכה החוק העליון של ההסתדרות הציונית העולמית, שאם מתכנסת מקומו של יו"ר ההנהלה בין קונגרס לקונגרס ייבחר יו"ר חדש במושב הקרוב של הוועד הפועל, עדיפה על ההוראה הדיונית שבמקנה 17 הנ"ל של תקנות הוועד הפועל. גלויה בסעיף 43 כוונתו של המחוקק שנוכח חשיבותו המרכזית של חסיד יו"ר ההנהלה תסגר ככל האפשר התקופה שבה תשאר ההנהלה ללא יו"ר נבחר. מגמה זו בולטת גם בחשונות פסקא ו של סעיף 43 עם פסקא 2 שבו האומרת שאם מתכנסת מקומו של אחד מחברי ההנהלה בין קונגרס לקונגרס ייבחר הוועד הפועל חבר חדש במקומו. כאן לא נאמר "ייבחר במושב הקרוב", כי בחירת זאת נראתה פחות דחופה מבחירת יו"ר חדש להנהלה.

הרעיון למצול את ישיבות המושב של הוועד הפועל, באופן שישיבה נוספת תתקיים רק כעבור חודשים, היה מביא לעקיפת מצוותו המפורשת של סעיף 43 לחוקה. דאינו לעיל כי משהוחלל במושב של הוועד הפועל יש להמשיך בו ברציפות, ואין אפשרות להפסיקו אלא להאריכו בלבד בדרך הקבוצה בתקנה 8 לתקנות הוועד הפועל, המתחיל במושב אומרים לו גמור. "דחיית ישיבה" למשך חודשים אינה אלא דחיית המושב במסווה לטובי אחר. דחיית כזאת יכולה להתבצע רק בדרך כינוס מושב חדש של הוועד הפועל, אבל מושב חדש כזה לא יהיה עוד "המושב הקרוב", כמשמעותו בסעיף 43 של החוקה.

לפיכך תשובתנו לשאלת שהובאה לפנינו היא: אי-אפשר לדחות את ישיבת המושב של הוועד הפועל שעל סדר יומה עומד עניין בחירת יו"ר ההנהלה הציונית, (מעבר להחשקה טבירה, כמקובל בניהול ישיבותיו של הוועד הפועל), לא ברוב רגיל של המצביעים ואף לא באיזה רוב קולות אחר. דחיית כזאת תהיה נשגדה את סעיף 43 של החוקה.

נכון הדבר שבחירת יו"ר ההנהלה חדש להסתדרות הציונית העולמית בין קונגרס לקונגרס (וגם בחירתו בקונגרס עצמו) עלולה לעמים לגרום לקשיים בחאום הזמנים עם בחירת היו"ר של עצרת הסוכנות היהודית לישראל הממשל, לפי ההסכם עם לשיכוי המבנה של הסוכנות, גם כיו"ר ההנהלה הסוכנות. לפי סעיף 3 לחוקתה להסכם עם על הקמתה מחדש של הסוכנות היהודית לישראל קיימת הבנה שיו"ר ההנהלה הציונית ישמש גם כיו"ר העצרת וההנהלה של הסוכנות. קשיים כאלה אין בהם כדי לשנות את הפירוט הנכון של חוקה ההסתדרות הציונית העולמית, כפי שפרטנו. אין זה מתפקידנו ואף לא משימתנו לפרש הוראות הנוגעות למוסדות הסוכנות היהודית לישראל. אם אמנם יוצרו קשיי תיאום אחרי בחירת יו"ר ההנהלה הציונית, בוודאי יעשו מוסדות ההסתדרות הציונית ביחד עם מוסדות הסוכנות היהודית למען יישור ההדורים.

ניתן היום, ד' שבט תשל"ו - 6.1.1976.

מ"מ אב בית-הדין
יעקב ינון

מ"מ אב בית-הדין
ד"ר דוד מרץ

מ"מ אב בית-הדין
משה לבדני

המקל של חוקה
אשר לא היה צריך להקדים
אלה קל